

Inleiding op de lezingen

We lezen vanmorgen twee teksten die zijn vertaald door Jan van Opbergen. Hij kreeg zijn opleiding tot priester aan het klein-seminarie van de Priesters van het Heilig Hart in Helmond en volgde ook een opleiding tot maatschappelijk werker. Hij ging aan het werk in de Mercatorbuurt in Amsterdam en deed daar sociaal-cultureel werk. Hij organiseerde van alles: cursussen, dansfestijnen, bromfietsraces. In het weekend ging hij voor in een kleine kapel boven het jeugdcentrum. Deze wijkkapel was het begin van de later landelijk bekend geworden basisgroep 'Het Kompas'. Voor deze vieringen begon hij te schrijven, eerst verhalen, bewerkingen van Bijbelverhalen en gebeden, later ook liederen.

Jan van Opbergen overleed in 2003.

Eerste lezing: I Koningen 6:1-13 (vertaling door Jan van Opbergen)

En het geschiedde, vierhonderd en tachtig jaar na de uittocht van de kinderen Israëls uit het land Egypte, in het vierde jaar van Salomo's koningschap over Israël, in de glansmaand – dat is de tweede maand -, toen bouwde Salomo een huis voor de Eeuwige.

En het huis dat koning Salomo voor Hem bouwde, - was zestig el lang, twintig el breed en dertig el hoog. De hal, gelegen voor het middengedeelte van het huis, was twintig el lang, even lang als het huis breed was, en stak tien el voor het huis uit.

Salomo maakte voor het huis vensters met kijkgaten en luiken. En rondom de muur van het huis bouwde hij over de gehele omtrek een galerij, waarvan hij ruimtes liet afscheiden. De onderste verdieping van de galerij was vijf el breed, de middelste zes el en de bovenste zeven el; men had het huis aan de buitenkant laten inspringen zodat er geen steunpunten hoefden te zijn in de muren van het huis.

Bij het bouwen werd gebruik gemaakt van stenen die in de groeve afgewerkt waren:

geen hamer of houweel, geen enkel ijzeren werktuig werd bij de bouw van het huis gehoord.

De toegang tot de onderste verdieping bevond zich in de rechtervleugel van het huis; een wenteltrap leidde naar de middelste verdieping en van de middelste verdieping naar de bovenste. Zo bouwde Salomo het huis.

Toen hij daarmee gereed was, bouwde hij een dak op het huis. Hij liet een plafond maken van balken en binten van cederhout.

Toen kwam het woord van de Eeuwige tot Salomo, aldus:

'Dit huis dat gij aan het bouwen zijt, -
als gij u richt naar Mijn wetten,
Mijn voorschriften ten uitvoer brengt,
al Mijn geboden bewaart en daarin wandelt,
dan zal Ik overeind houden Mijn woord aan u,
dat Ik gesproken heb tot David uw vader,
dan zal Ik wonen te midden van de kinderen Israëls
en Mijn volk Israël niet verlaten.

Orgelmuziek

Tweede lezing: I Korintiërs 14:26 en 12: 12-18 (vertaling door Jan van Opbergen)

Wat is de gang van zaken, broeders en zusters?
Telkens als jullie samenkomen,
in het huis van de gemeente
heeft iedereen een bijdrage:
een lied of een wijze les, een openbaring,
woorden uit een vreemde taal of een uitleg daarvan.
Als alles maar zo gebeurt dat de mensen
die bij elkaar komen,
er wat aan hebben en ermee gediend zijn.

Net zoals het menselijk lichaam één is
en tegelijk vele ledematen heeft,
maar al die leden van het lichaam
toch één lichaam vormen,
zo is het ook met mensen,
die samenkomen in de naam van Christus.

Eén en dezelfde Geest heeft hen bijeen gewaaid,
mensen van ver en dichtbij,
van allerlei soort,
met allerhande motieven,
met velerlei verlangens
en met zoveel verschillende talenten.
Een huis vol.
Al die verschillende mensen doen mee,
met hun eigen bijdrage.
Zo ver en goed als ze kunnen
of nu al willen, of durven.
Wie zo samenkomt, wordt geroepen
om deel te hebben en deel te geven,
om een kleine kring te vormen,
omwille van de grote
en te werken aan een beter samenzijn.

ZONDAG 26 JULI 2020

KERKDIENST IN DE THOMASKERK

Het luiden van de klok

Muziek: Johann Pachelbel (1653-1706) - Magnificat

Welkom

Gemeente gaat staan

Aanvangslied: Psalm 84:1

Vorbereiding in stilte

Bemoediging

Onze hulp is in de Naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft.

Drempelgebed

Hoor ons aan, Eeuwige God
Hoor naar ons bidden

Doe ons herleven en maak ons weer nieuw
Geef ons uw genade
Breng ons in het reine met u en met elkaar
Zegen ons met uw vrede en laat lichten uw aangezicht. Amen.

Vervolg: Psalm 84:2

Gemeente gaat zitten

Kyrië

Laten wij bidden.

God, op zoek naar U
raken we soms het spoor bijster.
Bij het onheil van krant en journaal
vragen we ons vertwijfeld af:
waar bent U?
Daarom zingen wij: Heer ontferm U.

God, op zoek naar U
raken we soms het spoor bijster.
Als ziekte genadeloos toeslaat,
als ouderdom een zware last wordt,
vragen we ons vertwijfeld af
waar bent U?
Daarom zingen wij: Heer ontferm U.

God, op zoek naar U
raken we soms het spoor bijster.
Daarom vragen wij: wees ons nabij
Gij kent ons toch bij onze naam?
Daarom zingen wij: Heer ontferm U.

Amen.

Gloria: Psalm 84: 3

Inleiding

Psalm 84. Een loflied op Gods huis.

De kerken waar wij Gods lof zingen,

zijn bron van inspiratie,
maar vaak ook bron van zorg.
Hoe gaan we verder met minder mensen?
Welke invulling geven we aan ons gebouw?
Wat zijn onze dromen over de toekomst?
Vragen zonder pasklare antwoorden.
Vandaag leggen we ons oor te luisteren
bij twee Bijbelteksten,
die ons hierbij kunnen helpen.

Als opmaat voor die lezingen,
een kort verhaal over de plaats
waar volgens de Joodse traditie
het huis voor God, de tempel, is gebouwd.

Er was eens een vader,
die aan zijn beide zoons één korenveld als erfenis naliet.
Zij verdeelden het veld eerlijk. Ieder zijn helft.
De oogsttijd kwam.
Na een dag van hard werken gingen beide broers naar bed.

De oudste kon de slaap niet vatten, hij dacht:
Ik ben rijk en vrijgezel. Waarvoor heb ik al die korenschoven nodig?
Mijn broer is arm en moet zijn vrouw en kinderen onderhouden.
Hij stond op, ging naar zijn helft van de akker,
nam een hele massa schoven en bracht ze naar het veld van zijn broer.

Maar ook de jongste kon niet slapen, hij dacht:
Het is niet eerlijk dat ik de helft van de opbrengst krijg.
Als we beiden oud zijn, zullen mijn kinderen voor mij zorgen,
maar wie zorgt er dan voor mijn broer?
Ik zal zijn rijkdom vergroten, want dat is alles wat hij heeft.
Daarom stond hij op, ging naar zijn helft van de akker,
nam zijn schoven en zette die bij de schoven van zijn broer.

Toen beiden 's morgens op de akker kwamen
waren ze stomverbaasd dat er op ieders deel van het veld
evenveel schoven stonden.
Ze zeiden niets, maar deden in de tweede nacht precies hetzelfde.
Ook de daaropvolgende morgen zagen ze
dat er niks veranderd was. Maar ze zeiden niets.

In de derde nacht,

toen ze weer bezig waren hun schoven te verplaatsen,
kwamen ze elkaar tegen midden op de akker.
Toen begrepen ze wat er was gebeurd.
Ze omhelsden elkaar en huilden.

God zag ze. Hij glimlachte en sprak:
Deze plek is het waard dat daarop mijn huis wordt gebouwd.

En koning Salomo koos deze akker uit
om de tempel van Jeruzalem op te bouwen.

Zingen: Psalm 84: 6

Eerste lezing: I Koningen 6:1-13 (bewerking door Jan van Opbergen)

Muziek: improvisatie op orgel

Tweede lezing: I Korintiërs 14:26 en 12: 12-18 (bewerking door Jan van Opbergen)

Lied: Gezang 276

Overweging

De afgelopen twee jaar was ik verbonden als interim-pastor
aan de Willem de Zwijgerkerk.
Een voor mij bijzondere, mooie en leerzame periode,
die we vandaag afsluiten.

Twee jaar lang lief en leed delen,
samen vieren in de kerk,
een huiskring, de pastorale commissie
– totdat dit allemaal, zomaar ineens, niet meer kon
door de coronapandemie.
Gelukkig konden we elkaar bereiken via de telefoon
en de laatste tijd ook, voorzichtig, weer in het echt.

Mijn tijd in de Willem was ook een periode
van nadenken over de toekomst van de kerk.
Hoe verder met de begeleiding van de gemeente?
Hoe verder met de gebouwen, de kerk en de pastorie?
Kunnen we die inzetten om een gemeenschap te vormen,
die de kerk nieuw leven inblaast?

Toekomstplannen die steeds meer contouren krijgen.

Als pastor of dominee ben je niet verbonden aan een kerkgebouw,
maar aan de gemeente die daar samenkomt.

Die gemeenschap vormt de kerk, is de kerk.

Het gebouw is belangrijk, maar niet het allerbelangrijkst.

In de Bijbeltekst die we lazen
bouwt Salomo een tempel,
omdat hij hoopt dat God bij mensen zal wonen.
Niet dat hij dit zo veilig kan stellen.
En hij knipt als het klaar is
dan ook niet triomfantelijk een koord door
of hangt de vlag uit
of bevestigt een mooie plaquette naast de deur.
Nee, hij bidt.

Geen kort formeel gebed,
maar een lang gebed van meer dan 40 verzen.
Hij richt zich tot God en tot het volk:
'Zou God dan waarlijk op aarde wonen?', zegt hij.
'Zie, de hemel, zelfs de hemel der hemelen kan U niet bevatten,
en dan wel dit huis dat ik heb gebouwd?'

Zo hard gewerkt – las ik bij een theoloog die hierover schreef –
en dan is het alsof de koning meteen een bordje op de deur spijkert met:
'Dit is *niet* Gods huis.'

Wat heeft Salomo dan wel gebouwd?
In het eerste deel
van de drie lange hoofdstukken over de bouw van de tempel,
de tekst die wij lazen,
lijkt het alsof het gaat
over een tot in de finesses uitgeschreven bouwplan.
Als je hoort over de lengte, breedte en hoogte,
over de hal, de galerij en het plafond,
het hout voor de balken,
dan denk je: hier is een architect aan het woord of een aannemer.

Toch is dat niet zo.
Natuurlijk, de schrijver wil graag laten zien
met hoeveel vakmanschap,
zorg en goede materialen de tempel is gebouwd.

Maar er is meer.

Die schrijver is ook, zou je kunnen zeggen, theoloog.

Hij probeert door de woorden die hij kiest

aan zijn lezers duidelijk te maken wat de betekenis is van dat gebouw.

Hij heeft het bijvoorbeeld steeds over een 'huis'.

Het woord 'tempel' komt in het hele verhaal maar driemaal voor.

God krijgt een plek waar Hij wonen kan,

tussen de mensen, een woonhuis.

Dat is iets heel anders dan een imposante tempel bovenop een berg.

Als je God onderbrengt in een tempel houd je hem op afstand,

parkeer je hem.

Dan maakt hij geen deel uit van jouw dagelijks leven.

Dan staat er van alles tussen jou en Hem in,

allerlei poespas die hoort bij zo'n groot religieus complex.

Waar ben jij dan zelf nog?

Salomo bouwt een huis

en God krijgt een adres bij ons in de straat,

in onze buurt, in de wijk,

aan de Olympiaweg, in de Prinses Irenestraat.

Een Godshuis,

dat ouderwetse woord is eigenlijk zo gek nog niet.

De tent met de ark van het verbond, de tien woorden,

die op reis door de woestijn

de plek was van Gods meetrekken met mensen,

die tent wordt alleen maar wat solider gevestigd.

De ark behoudt haar draagstangen.

De knoppen zijn zelfs te zien als je binnen in het huis bent,

ze steken uit het heilige der heiligen.

Als het nodig is,

als God niet langer verbonden wil zijn met dat huis,

kan de ark zo weer weg.

En hij staat niet achter dichte deuren,

maar achter een gordijn van stof.

Er is meer dat opvalt.

Als je de maten van onze theoloog-architect goed bekijkt

ontdek je dat ze bepaald niet overweldigend zijn.

Ik vond in een commentaar dat je,

als je de cijfers omrekent,
uitkomt op een gebouw van ongeveer dertig meter lang
en tien meter breed.
Een kleine dorpskerk, een kapel.
Het gaat dus niet om de omvang bij dat huis van Gods.

En wat Paulus zegt, sluit daar bij aan.
Hij roept de mensen op een kleine kring te vormen
en zo te werken aan een beter samenzijn.
We hoeven ons van hem niet druk te maken
over het aantal mensen dat samenkomt in naam van Jezus.

‘Salomo maakte voor het huis vensters met kijkgaten en luiken’,
daarmee heeft het huis ogen.
Het heeft schouders, de galerij rondom.
Het heeft een plafond,
dat Hebreeuwse woord kan zo iets betekenen als ‘rug’,
en het heeft een dak, een hoofd, dat het huis beschermt.
Het huis van de Eeuwige beschreven als een menselijk lichaam
met muren van huid en ramen als ogen,
zoals we zongen,
een levend lichaam.

Bij de bouw van het huis wordt geen hamer of houweel,
geen enkel ijzeren werktuig gehoord.
Het word gebouwd van Salem-stenen, staat er in het Hebreeuws.
Daarin zit het woord sjalom, vrede,
waar ook de naam Salomo van is afgeleid.
We kunnen letterlijk horen
hoe God het samenleven van mensen bedoelt,
elk onder zijn wijnstok en onder zijn vijgenboom, in vrede.
Geen geweld, geen kloppen en slaan, lawaai, heipalen, hijskranen,
maar rust, vrede en stilte.

Hoe kom je tot dat samenleven waar het huis symbool voor staat?
Nog voordat het huis verder wordt aangekleed en ingericht
geeft God Salomo voorwaarden mee,
waaraan zijn mensen moeten voldoen, wil Hij bij hen thuis raken.
De Eeuwige zegt:
‘Als je mijn voorschriften en geboden bewaart en ten uitvoer brengt,
zal Ik overeind houden mijn Woord aan jou.’

Er is niets anders in Gods huis dan de ark met de twee stenen platen,

de tien geboden.

Omdat we als mensen daar genoeg aan hebben.

Met die tien richtlijnen kun je een mensenleven vullen want ze blijven 'work in progress'.

En je kunt ze aanvullen

met de samenvatting die Jezus geeft van wat hij heeft voorgeleefd: de werken van barmhartigheid: de hongerigen voeden, de dorstigen te drinken geven, de vreemdeling ontvangen, de naakten kleden, de zieken bezoeken en de gevangenen troosten.

Met die woorden van hem en de tien geboden kunnen wij dat wonen van God bij mensen zichtbaar maken, werkelijkheid.

Doen we dat niet dan is God niet thuis.

Hoe mooi, hoe monumentaal, hoe oud, hoe bijzonder van vorm het Godshuis dat we voor hem hebben gebouwd ook is.

God wil niet opgesloten worden in huisregels, in zo zijn onze manieren hier.

Nee, hij daagt mensen juist uit om de deur van zijn huis wijd open te zetten, om dwars door de muren heen te kijken naar wat er buiten dat huis gebeurt en daar onderdeel van te zijn.

Ook Paulus heeft het over een God, die mensen in beweging zet.

Hij geeft geen adviezen

over de plek waar de volgelingen van Jezus moeten samenkomen.

Maar wel over de manier waarop.

Als mensen, die in al hun veelkleurigheid deel uitmaken van één en hetzelfde lichaam, een levend lichaam.

Waarom bouwt Salomo dan toch dat huis?

Waarom houden wij toch zo van ons kerkgebouw?

In de tijd die achter ons ligt

hebben we ontdekt

dat letterlijk samenkomen een meerwaarde heeft.

Dat we het uiteindelijk niet redden

met alleen het online of op tv volgen van vieringen.

Hier in deze kerk hebben we een plaats

waar we ons op de Eeuwige kunnen richten.

Waar we Hem samen kunnen aanroepen,
als gemeente, met al onze verschillende talenten.
Zo'n plek hebben we nodig.

En of Hij dan thuis geeft?
God blijft verborgen.
Hij moet iedere keer opnieuw gezocht worden,
in dit gebouw, en buiten dit gebouw.
Daar waar mensen zich om elkaar bekommeren,
opkomen voor gerechtigheid, daar is Hij te vinden.

Tot slot nog iets geinigs,
iets wat elke pastor, dominee, voorganger,
tot bescheidenheid aanspoort.
De priesters, die de ark binnenbrengen en op zijn plaats zetten,
moeten direct daarna rechtsomkeer maken.
De heerlijkheid van God die het huis vult is te overweldigend.
Ze zijn niet bij machte om dienst te doen, staat er.

Het wonen van God bij mensen
is dus niet afhankelijk van een gebouw,
maar ook niet van een priester, of van mij als pastor.
Het wonen van God bij mensen is een geschenk,
dat wij samen ontvangen
als we ons laten roepen
door dat visioen
van ieder mensenkind, in vrede, onder zijn wijnstok en zijn vijgenboom.

Een visioen dat wordt samengevat
in een lied dat ik ken uit Taizé,
maar dat - ontdekte ik - al een veel ouder kerklied is:

'Ubi caritas, Deus ibi est'.

'Waar vriendschap en liefde zijn, daar is God.'

Die vriendschap en die liefde heb ik ervaren in de Willem.

Mogen die woorden jullie blijven vergezellen:

vriendschap en liefde,

in de Willem en hier in de Thomaskerk.

Amen.

Zingen: 'Ubi caritas, Deus ibi est', lied 568A (driemaal)

Gebeden afgesloten met het Onze Vader

Laat ons bidden.

Eeuwige, God van hemel en aarde,
wij danken U voor plaatsen waar U te vinden bent,
voor mensen die iets laten zien van Uw bestaan,
ver weg en dichtbij,
in en buiten de kerk.

Inspireer en bemoedig ons
als we niet goed weten
hoe het verder moet met Uw huis in ons midden.
Als we ons zorgen maken
omdat het kringetje van de kerk zo klein wordt.

Wij bidden voor de mensen
verbonden met de Thomaskerk en de Willem de Zwijgerkerk,
die elkaar al zo lang niet kunnen ontmoeten.
Mensen die misschien uit het zicht zijn geraakt,
die zich alleen voelen,
die verlangen naar ontmoeting in Uw huis,
maar dit nog niet aandurven.
Wij bidden dat Uw huis open kan blijven in de tijd die komt
en wij er weer kind aan huis zullen zijn.

Wij bidden voor de buurt,
dat er plaatsen mogen zijn
waar mensen naar elkaar omzien
en tot hun recht komen.

Wij bidden voor mensen die geen huis hebben,
altijd op zoek naar een warme plek,
een gastvrije blik, die zegt: hier is plaats.

Wij bidden voor de wereld
waar zoveel mensen
angstig zijn om ziek te worden,

hun huis niet uit durven of niet uit mogen
of juist geen huis hebben om zich veilig in terug te trekken.

En tot slot bidden wij voor de familie van Annie Algra,
gemeentelid van de Willem,
die we zomaar ineens moeten missen.
Ze zou hier vandaag zijn geweest bij dit afscheid
maar nu moesten we afscheid nemen van haar.

In stilte kan een ieder uitspreken, voor de Eeuwige,
wat hem of haar aan het hart gaat.

Tot slot bidden wij samen de woorden, die Jezus bad met zijn leerlingen.

Onze Vader die in de hemelen zijt
Uw Naam worde geheiligd
Uw koninkrijk kome
Uw wil geschiede, gelijk in de hemel als ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood,
en vergeef ons onze schulden,
zoals wij vergeven onze schuldenaren.
En leidt ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze,
want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid,
tot in eeuwigheid.

Amen.

Mededelingen en collecten, improvisatie op orgel

Gemeente gaat staan

Slotlied: 416

Zegen

De Eeuwige zegene ons en behoede ons.
De Eeuwige doe zijn aangezicht over ons lichten
en zij ons genadig.
De Eeuwige kere zijn aangezicht naar ons toe

en geve ons vrede.

Amen.

Muziek: Johann Sebastian Bach ((1685-1750) - 'Valet will ich dir geben'
- BWV 736